

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертацію ЛІ МІНА
«ОПЕРНЕ МИСТЕЦТВО КИТАЮ ТА ЄВРОПИ
В КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОВІДОБРАЖЕНЬ»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства
за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво

В наші часи спостерігається бурхливий розвиток музичної синології, що не в останню чергу обумовлено посиленням міжцивілізаційних контактів, у тому числі між Китаєм і країнами Заходу, які перетворилися на зламі ХХ – ХХІ століть на одну з констант соціокультурного буття сучасного світу. На сьогодні є всі підстави вбачати в музичній синології окремий науковий напрямок, навіть традицію зі своїм колом теоретичних та історичних проблем, дослідницькими векторами, спадкоємними зв'язками та аналітичними підходами. Отже, дисертація Лі Міна, де розробляється загальнозначуща тема «Схід – Захід» на матеріалі китайської та європейської культур, знаходиться в річищі сучасного музикознавства, що *a priori* забезпечує її актуальність.

Оригінальність наукової концепції, що складає зміст даного дослідження, полягає в незвичності ракурсу висвітлення опозиції «китайське – європейське». По-перше, в ньому встановлено рух цих культур в двох протилежних напрямках: не тільки від європейського до китайського, але й навпаки, з боку китайського елемента в європейській культурі, внаслідок чого відбувається їх зустріч у світовому часопросторі. По-друге, точкою зіткнення між ними обране оперне мистецтво, притаманне обом культурам, хоча і специфізоване в кожній з них. Результатом подібних кроскультурних взаємин стають явища, що одержують в дисертації Лі Міна понятійні визначення: «китайський стиль» в європейській опері та «китайська опера європейського типу». На погляд опонента, це ключові поняття даної дисертації, навколо яких формується її пізнавальний простір.

Дослідження взаємовідображень двох культур в оперному мистецтві обумовило висунення численних завдань, кожне з яких вирішується на підґрунті глибинного вивчення наукових джерел, загальна кількість яких складає 323 одиниці. Серед них – розвідки з різних питань музичної науки та філософії, в тому числі з оперології, теорії діалогу культур, проблем стилю та жанру, музичної естетики, творчості окремих композиторів тощо. Окрім праць, присвячених загальним проблемам музикознавства, використано роботи більш спеціального плану, що обумовлено темою дисертації, а саме – націлені на розкриття сутності орієнталізму, вивчення турецького стилю та його проявів в оперній творчості В. А. Моцарта, стилю шинуазрі в мистецтві тощо. Все це свідчить про значну ерудованість Лі Міна, його обізнаність в різних галузях сучасної науки.

Багатоаспектність наукової концепції, вміщеної в дисертації, відбита в її композиції. Робота складається з трьох розділів та одинадцяти підрозділів, які утворюють її основну, центральну частину. Попри деяку дрібність структури, дослідження сприймається як монолітне завдяки цілеспрямованості авторської думки. Дисертант ретельно вивчає кожне з обраних явищ, не забуваючи про їх дихотомічні стосунки. Це забезпечує наскрізне розгортання висунутої в дослідженні ідеї про форми взаємовідображення китайського та європейського в музичному мистецтві. З цих позицій на особливу увагу заслуговує підрозділ 3.3., де розглядаються вистави опер В. А. Моцарта, К. В. Глюка, Д. Ф. Е. Обера на сценах Китаю, Америки та Росії, що дозволяє переконливо довести суттєві розбіжності в сприйнятті шедеврів європейського музичного мистецтва представниками різних культур та цивілізацій. В свою чергу, це слугує вагомим аргументом на користь розуміння нетотожності певних явищ у дзеркалі кроскультурних взаємин.

Таким чином, перед нами – серйозне, глибоке, ґрунтовне, нове за своєю концепцією дослідження, що збагачує музичну синологію та має значні перспективи для подальшої розробки вміщених у ньому плідних ідей.

Втім, по прочитанні дисертації виникають деякі зауваження та запитання.

Зауваження стосується викладення огляду наукових джерел в Розділі 1. В першому підрозділі найменування вивчених праць та прізвища їх авторів подекуди вказуються шляхом простого перерахування, через кому, без жодних коментарів та уточнень щодо конкретних положень, використаних в дисертації. В підрозділі другому, де йдеться про тлумачення орієнталізму в науковому дискурсі, погляди дослідників на це явище скоріше наводяться один за одним, ніж співставляються в діалогічних перегуках. Внаслідок цього визначення орієнталізму, що належить дисертантові, та, безумовно, входить до числа його наукових надбань, залишається не підготовленим і не поясненим.

Пропонується також відповісти на наступні запитання:

1. Якщо «китайська опера європейського типу» національна за змістом та інтернаціональна за формою, то «китайський стиль» в європейській опері індексує властивості змісту або форми?
2. В ліричній фантазії М. Равеля «Дитя і чари» є персонаж на ім'я Китайська Чашка. Чи співпадають засоби його музичного втілення з «китайським стилем» в оперній практиці його сучасників?
3. На с. 56 дисертації Ви висловлюєте думку про ворожу семантику «яничарської музики» в операх минулого. А чотири сторінки потому спостерігаєте її ігрове забарвлення. Приклади другого легко знайти в операх «*Così fan tutte*» В. А. Моцарта, «Руслан і Людмила» М. Глінки, «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського. Назвіть, будь ласка, приклади відтворення «яничарської музики» з семантикою ворожнечі.
4. Аналізуючи «Солов'я» І. Стравінського, Ви посилаєтесь на праці Чень Ліня, Т. Тихонової, Н. Брагінської. Чи відомий Вам розгляд цієї опери в монографії І. Іванової та А. Мізітової «Опера и миф в музыкальном театре И. Стравинского» (Харків, 1992)?

Резюмуючи подану характеристику дисертації Лі Міна, треба зауважити, що її теоретична і практична цінність полягає в перспективності для подальшої розробки вміщених в ній наукових ідей та можливості використання її матеріалів у широкому музикознавчому обігу як в країнах Заходу, так і в Китаї.

Матеріали та висновки дисертації Лі Міна апробовані на 11 міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях та втілені в 6 статтях, 5 з яких опубліковані у фахових виданнях, затверджених МОН України та внесених до міжнародних наукометричних баз даних, 1 стаття – у закордонному науковому періодичному виданні «Еталон мистецтва» (КНР), а також в 8 тезах доповідей в збірках матеріалів наукових конференцій міжнародного та всеукраїнського рівня.

Автореферат і публікації автора відповідають змісту і основним положенням дисертації.

Отже, вважаю, що дисертація «Оперне мистецтво Китаю та Європи в контексті взаємовідображення» є цілісним, завершеним дослідженням, що відповідає вимогам МОН України до наукових кваліфікаційних праць такого рівня, а її автор – Лі Мін – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво.

Кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри історії
української та зарубіжної музики
Харківського національного
університету мистецтв імені
І. П. Котляревського

І. Л. Іванова

